СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 206. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го ВЕРЕСНЯ 1948. No. 206. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, SEPTEMBER 4, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 / 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ЗВІТ ЗІ СТУДІЙ НАД ПРОГРАМОЮ СУСПІЛЬНОГО ЗДОРОВЯ НА 10 ЛІТ

Вашингтон, 2 вересня. — Десятилітня програма суспільного здоровя, з якою вийшов президент Труман в січні, перейшла фаховий розгляд і її оприлюднено в звіті Оскара Р. Ювинга, Адміністратора Федеральної Забезпеки. Звіт обіймає 183 сторінки і доручає перевести її впродовж 10 літ. Програма має на цілі завести обовязкову систему лікування кожної людини федеральним коштом, одначе за стягненням оплат від кожного громадянина в формі обезпечення здоровя. Федеральний уряд мав би додати від себе $40,000,000 річно, а крім того кожен стейт мав би ще додати від себе відповідну суму гроша. У звіті подано різні цифри, між іншими сказано, що внаслідок недостачі лікарської допомоги в Америці вмирає 325,000 людей річно. — Звіт предявлено президентові і він похвально висловився про нього на пресовій конференції. Він теж взивав конгрес, щоб перевів програму забезпечення здоровя.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАВДАЄ БРЕХНЮ ТИМ, ЩО ПРИПИСУЮТЬ ЙОМУ ПІДТРИМКУ ЧЕРВОНИХ.

Вашингтон. — Президент назвав „чистою брехнею" всякі закиди на його адресу, наче він давав охорону комуністам на урядових становищах. На пресовій конференції він сказав, що ніколи в житті він не обороняв нельояльних людей. Він ще раз назвав „червоним селедцем" конгресові досліди над шпигунством серед урядових кол і заявив, що він дасть на це докази ще перед закінченням передвиборчої кампанії. Президент сказав, що під час війни треба було берегтися німецьких і японських шпигів, а росіяни вважалися за союзників. Одначе після війни уряд звертав пильну увагу, щоб усунути всіх нельояльних людей з урядових позицій.

ХОЧУТЬ ДЕПОРТУВАТИ ЧУЖИННИХ КОМУНІСТІВ.

Ню Йорку. — Від 13 вересня почнеться систематична депортація всіх чужинних комуністів, які перебувають під пору в Злучених Державах. У самому Ню Йорку переводять процес депортування 25 провідних комуністів, між ними проти Якова Штахеля („Штецела"), що прибув сюди з Галичини і став головою виховного департаменту Комуністичної партії; Александра Бітелмана, секретаря видавничої спілки, що видає жидівську комуністичну газету „Фрайгайт". Він прибув до Америки з Києва і був посередником між американськими й російськими комуністами; Александра Стівенса, який приїхав до Америки під іменем Александер Голдберг з Угорщини через Чехословаччину, потім назвав себе Александром Стівенсом, а видав підручник для ведення комуністичних затій під іменем Дж. Пітерс. Дальшою кандидаткою на депортацію є нігерка Клодія Джовнс, яка приїхала з Британської Західної Індії. Всі вони розвивали підривну комуністичну діяльність в Америці і не пробували прийняти американське громадянство. На переслуханні в імміграційнім бюрі Стівенс признався, що він є комуніст, одначе нічого не говорив про свою активність.

ПРОСЛІДЖУЮТЬ КОМУНІСТИЧНУ СИЛУ В ЕЛЕКТРИЧНІЙ ЮНІЇ.

Вашингтон. — Джеймс Кері, секретар-скарбник в Конгресі Індустріяльних Організацій, склав свідоцтво перед комісією неамериканських діянь, що юнія Електричних Робітників працює для підтримки закордонної політики Советського Союзу. Кері був давніше предсідником цеї юнії, одначе по нім прийшов Алберт Фицджералд, якому Кері закидає комуністичну лінію і змагання до усування з юнії противників комунізму. Кері сказав теж, що сила комуністів в цій юнії призвела до того, що самі підприємці в деяких випадках радше переговорюють з комуністами ніж з некомуністами, коли вони є урядниками в юнії.

НА ПОБЕРЕЖЖІ ТИХОГО ОКЕАНУ ТРИВАЄ СТРАЙК МОРСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

Сан Франсиско. — Гері Бриджес, лідер докових робітників на побережжі Тихого океану, відмовився вести переговори з федеральними посередниками для наладнання морського страйку, в якім беруть участь 30,000 морських робітників різного роду. Він заявив, що власники кораблів не ведуть переговорів в добрій вірі, а підприємці кажуть, що не хочуть вести переговорів з юнією, яку очолює комуніст.

НЕМА НАДІЇ НА ШВИДКЕ ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ ВІЗНИКІВ У НЮ ЙОРКУ.

Ню Йорк. — Посадник міста О'Двайер переводить оцінку харчових припасів міста Ню Йорку, щоб забезпечити населення перед голодом на випадок, коли б так задово потривав страйк візників на вантажних автах. Вони домагаються підвишки платні по 50 ц. на годину, а підприємці офірують половину. Тому, що приходить свято Дня Праці, не можна буде вести переговорів і виглядає, що страйк потриває ще з тиждень.

$100,000 НА ФУНДАЦІЮ БЕЙБ РУТА.

Ню Йорк. — Шікагівський фабрикант фотографічних апаратів, Сем Брискін, прислав $100,000 жертви на Фундацію ім. Бейб Рута для лікування недуги рака. Є це найбільша жертва на згаданий фонд, прислана прихильником недавно померлого чемпіона в бейзболовій грі. Другу жертву, у висоті 10 ц. прислав шкільний хлопець Джек Мінг з Ню Йорку.

НЕ БУДУТЬ ПРИЙМАТИ ДО ВІЙСЬКА ЗАПІДОРЕНИХ У КОМУНІЗМІ.

Вашингтон. — Спільна комісія збройних сил оприлюднила рішення, щоб поодинокі команди переводили провірку льояльности офіцирів і вояків, покликаних до військової служби. Коли комісія признасть когось нельояльним, тоді такого звільнять зі служби, одначе без почесної диплюми звілнення.

У третю річницю перемоги над Японією президент надіється тривалого мира

Вашингтон, 2. вересня. — Загадочний вислів президента Трумана на пресовій конференції спонукав кореспондентів до заключення, що вислідом конференції у Москві буде тривалий мир. Президент сказав, це відрухово, коли йому нагадали, що сьогодні припадає третя річниця перемоги над Японією. Президент сказав на це, що в 1945 р., коли Японія підписала акт здачі на кораблі Мизури, він думав, що після того прийде тривалий мир. Одначе він ще тепер працює над миром і він певний того, що йому це вдасться. Після того його запитали, чи щось сталося під час нарад чотирьох потуг? Президент відповів, що він не робить коментарів, одначе кореспонденти колись зрозуміють, що президент знає, про що він говорить. — Після конференції кореспонденти багато дискутували над значенням слів президента, головно над реченням: „Я знаю дещо, одначе не скажу".

КАНАДА ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ШПИГУНСТВОМ ПРИ ДОПОМОЗІ ПОШТИ.

Отава, Канада. — Канадське міністерство закордонних справ остерігає своїх громадян перед спробами людей зпоза залізної заслони дістати стратегічні інформації про Канаду при допомозі пошти. З підсоветських країн пишуть люди листи до канадських приятелів з проханням присилати їм світлини з різних околиць, міст та фабрик. Такі листи приходять теж з Австрії й Німеччини.

ЗМІНЯЮТЬ КОРАБЛІ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРЮ.

Вашингтон. — Департамент фльоти виявив, що висилає на Середземне море 16 воєнних кораблів на місце 14, які там тепер находяться. Морська команда пояснює це рутиною, бо 1,000 маринарів, які находяться на кораблях в Европі, прибудуть домів, а на їх місце підуть інші. Між новими кораблями находиться літаконосець Франклин Д. Рузвелт, містом 45,000 тон.

ВИЯВЛЯЮТЬ ЗАГРАБЛЕННЯ СОВЕТАМИ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІТАКІВ ПІДЧАС ВІЙНИ.

Вашингтон. — Команда повітряних сил виявила, як два тижні після покінчення війни з Японією Совети зістрілили американський бомбовальник Бі-29, коли він залетів до Кореї для несення допомоги населенні. Хоч російський генерал перепросив опісля Америку за стріли, одначе не віддав літака. Таких літаків затримали Совети 4 підчас війни, а крім того ще найменше 5 іншого типу, між ними Бі-25 і Бі-24, коли вони полетіли для бомбардування Алевтських островів, які тоді були в руках Японії. Подробиці про зістрілення літака Бі-29 переповів пілот, лютенант Дж. В. Квін. Американська влада ствердила, що найновіші советські літаки, які появляються над Берліном, похожі на американські Бі-29, отже є підстава до заключення, що Совети потребували моделю американського літака.

УРЯД ВЗИВАЄ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНУ ЗАСТАНОВИТИ ВИСИЛКУ ЗБРОЇ ДО ІЗРАЇЛЯ.

Вашингтон. — Департамент стейту виявив, що він звернувся до чехословацького уряду з домаганням застановити висилку літаків і зброї з Чехословаччини до Держави Ізраїля. Урядовці у Вашингтоні кажуть, що вони мають докази про переслання зброї і що в цій справі вмішані американські громадяни. — Висилка зброї до Палестини заборонена резолюцією Обєднаних Держав з 29. травня і 15. липня. — Американська амбасада в Празі повідомила департамент стейту у Вашингтоні; що з Чехії йде висилка зброї до Держави Ізраїля в Палестині.

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОБА ОБОРОНИ БРИТАНІЇ

Лондон, 3. вересня. — Сьогодні в Британії почалися триденні військові вправи, що їх можна вважати генеральною пробою оборони цієї країни перед інвазією. В маневрах бере участь практично вся воєнно-повітряна потуга Британії, як теж стаціоновані там три великі групи далеколетної американської авіяції, зложені з бомбардувальників Б-29. Маневри відбудуться при участі теж всіх інших збройних сил, суходільних і морських.

ПРОЦЕС ПРОТИ УКРАЇНСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ В КИЄВІ.

УБІ довідується, що в Києві в червні відбувся таємний судовий процес проти українських революціонерів з ОУН, обвинувачених в підготові повстання в Україні. Їм теж закидувано вбивство кількох керівних агентів НКВД. Всіх засуджено на кару смерти зі заміною на досмертну каторгу в примусових ваборах праці.

З. У. А. Д. Комітет вислав перших 1,500 іміграційних посвідчень

Филаделфія, 2. вересня. — З канцелярії Злученого Українського Американського Допомогового Комітету вислано вчора до европейського представництва цього Комітету перших 1,500 посвідчень зі запевненнями мешкань і праці для нових українських імігрантів. В цьому було біля 250 посвідок від американських фармерів зі стейту Меріленд. Звертається увагу, що цих 1,500 посвідчень можна вважати за одно-місячну рату, з якої могли б скористати українські скитальники. Тому, що — як це офіційно повідомлено з Вашингтону — переселення скитальників до Америки на підставі нового іміграційного закону повинно початися вже в найближчих тижнях, ЗУАД Комітет звертається знову з гарячим закликом до цілого американсько - українського загалу надсилати негайно виповнені аплікації зі запевненнями мешкання і праці для нових українських імігрантів, бо тільки це допоможе використати новий закон та врятувати відповідну кількість українських скитальників. Інші національні групи в Америці нас далеко під цим оглядом випередили і якщо наш загал тепер цеї нагоди не використає, він програє найбільшу можливість прислужитися українській справі. Відповідно виповнені аплікації прохається посилати на адресу ЗУАДКомітету у Филаделфії.

Рівночасно з першими 1,500 аплікаціями для переселенців до Америки, вислано теж до місії ЗУАДКомітету в Европі 984 дозволів на переїзд наших скитальників з Европи до Аргентини. Ці дозволи переслав за посередництвом ЗУАД Комітету Український Допомоговий Комітет в Аргентині, бо тільки европейська місія ЗУАДКомітету зможе їх відповідно використати та відповідними інтервенціями в місцевих урядах в европейських країнах, американських дипломатичних місіях та в ІРО добитися практичного переселення відповідної кількості українських скитальників теж до Аргентини.

ЧЕРГОВА БОЛЬШЕВИЦЬКА ІНТРИГА НА ОРІЄНТІ.

Тегеран, Іран, 3. вересня. (АП). — Таємна „Азербайджанська радіовисильня" повідомила вчора про створення „уряду вільного Азербайджану", на чолі з ген. Ґоланом Данешіяном, що є рівночасно „головнокомандуючим вільних збройних сил". Ген. Данешіян це той сам, що в грудні 1946 року командував повстанням в Азербайджані проти центрального іранського уряду і опісля разом з іншими „вождями" втік до Советського Союзу. Його порівнюється з ген. Маркосом в большевицькій „вільній Греції".

ПОХОРОНИ ЖДАНОВА.

Москва, 3. вересня. (АП). — Вчора тут справлено ген. Жданову один з найбільш величавих похоронів, яких бачила столиця Советів. Жданова похоронено в Кремлі, а в похоронах взяли участь всі советські державні і партійні достойники зі Сталіном на чолі.

МЕДИКУ ВІДДАНО ПОЛЬЩІ

(УБІ). — У зв'язку з останнім виправленням кордонів між Польщею і під-советською Україною, Польщі передано залізничний вузол Медику (7 км. на схід від міста Перемишля), яка до цього часу була на советській території. Місцеве населення з Медики та доокличних сел „добровільно" переселено до УССР.

ВІДБУВСЯ КОНГРЕС УКРАЇНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ.

УБІ подає, що дня 14-го серпня на еміграції в західній Европі відбувся конгрес українських повстанців з другої світової війни та після неї. Конгрес був скликаний „Закордонною Командою Оперативно-Повстанського Осередку" і в ньому взяло участь кількадесят делегатів.

АМЕРИКА ЗАПРОПОНУВАЛА ПЛЯН КОНТРОЛІ ВАЛЮТИ В БЕРЛІНІ

Берлін, 3 вересня. — На вчорашніх нарадах чотирьох військових губернаторів Німеччини та на вступних нарадах їх фінансової і торговельної комісій, американський представник запропонував плян чотиро-державної контролі виданої Советами валюти в Берліні. Плян має тільки три головні пункти, але його вважається за базу американських зусиль не допустити до виключно советської контролі цего оспорюваного міста. Рівночасно з пляном контролі Америка пропонує теж відповідний торговельний договір Берліна зі західними зонами. З поінформованих джерел заявляють, що розмови на цю тему триватимуть біля двох тижнів і їх завданням є тільки усталити подробиці, бо рішення на цю тему зможе винести тільки спільна конференція дипломатів у Москві, на підставі рекомендацій військових губернаторів. Предявлений Америкою плян контролі має на меті насамперед запевнити, щоби обіг в цілому місті виданої Советами валюти не мав жодного політичного впливу на адміністрацію міста.

НІМЦІ ВІРЯТЬ В УСПІХ ЗАХІДНИХ СОЮЗНИКІВ.

Бонн, Нім., 3 вересня. Після відкриття першої західно-німецької Конституційної Асамблеї в дні 1-го вересня, її перший предсідник д-р Конрад Аденауер запросив американських кореспондентів та виявив їм переконання населення, що плян західних союзників щодо привернення суверенних прав німецькому народові пощастить без огляду на становище Советського Союзу. Чергову пленарну сесію цього першого німецького парляменту відложено до наступної середи, а відповідні комісії в міжчасі ведуть підготовчі праці.

ШУМАН ТВОРИТЬ УРЯД БЕЗ СОЦІЯЛІСТІВ.

Париж, 3 вересня. Роберт Шуман, призначений президентом республіки новим прем'єром, не міг договоритися зі соціялістами щодо їх участи в уряді і тому робить заходи створити його без соціялістів. Проте, вже наперед заповідається швидкий кінець такого уряду, бо він навряд чи потрапить здобути в парляменті потрібну заяву довір'я. Докищо, ще не винесено кінцевих рішень і теж ще існують деякі можливості, що Шуманові пощастить перемовити соціялістів, щоби вони приступили до уряду.

ЧАСТИННЕ ПОРОЗУМІННЯ В СПРАВІ ІТАЛІЙСЬКИХ КОЛОНІЙ.

Париж, 3 вересня. З поінформованих джерел тут заявляють, що представники чотирьох великодержав вже частинно договорились щодо майбутньої долі колишніх італійських колоній. Вони погодились на пропозицію віддати Сомалію дальше під опіку Італії під протекторатом ОД, та запевнили Абесинії доступ до Червоного моря, розділюючи Еритрею та признаючи Негусові порт Ассаб і район Данакіль. Проте, чотиродержавні представники все ще не можуть погодитися щодо долі найважливіших італійських колоній, іменно Лібії, та до другої частини Еритреї, яка не припаде Абисинії.

БРИТАНСЬКО - СОВЄТСЬКІ ТОРГОВЕЛЬНІ ПЕРЕГОВОРИ.

Лондон, 3 вересня. Вчора тут почалися вже раніше заповіджені британсько-советські торговельні переговори. Британські представники виявили готовість купити від Советів кожну кількість збіжжя і корму для скоту.

ДОЛЯ УРЯДУ ГЕН. ФРАНКА В АМЕРИКАНСЬКИХ РУКАХ.

Женева, 3 вересня. Критичне економічне положення Еспанії не є для нікого таємницею, а з опозиційних до режиму ген. Франка поінформованих еспанських джерел заявляють, що ген. Франко зі своїм урядом провалився б протягом кількох місяців, якщоб Америка відмовила йому всяку допомогу. Рівночасно стверджується добрий розвиток підготовки до відновлення в Еспанії конституційної монархії. Недавно Франко мав зустрітися з претендентом до трону, Доном Хуаном, титулуючи його „королівською величністю", а Дон Хуан звертався до Франка традиційним „мій генерале".

ПІДГОТОВКА ЕВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

Інтерлакен, Швайцарія, 3 вересня. В цьому місті відбуваються наради представників 12 країн в справі підготовки скликання першого европейського парляменту, по лінії очолюваного Винстоном Черчилем европейського федералістичного руху. Підготовка вже конкретизується до тої міри, що европейський парлямент готов бути скликаний ще з кінцем цього року, або з початком наступного.

НІМЦІ ПРО СОВЄТСЬКУ КАТОРГУ В КОПАЛЬНЯХ УРАНУ.

Берлін, 3 вересня. Не зважаючи на всі советські заходи осторожности, поодиноким німцям все ще щастить вихопитись живцем з окупованих советами копалень уранової руди в Ерцгебірге і вони виявляють подробиці нелюдських советських катувань затруднених там невольників. В цих копальнях Совети дослівно живцем погребали біля 25,000 робітників, більшість з яких вже втратила надію побачити ще будьколи денне світло.

ДИЛЕМА КОМУНІЗМУ І КАПІТАЛІЗМУ НА СВІТОВІЙ РАДІ ЦЕРКОВ.

Амстердам, Голландія, 3 вересня. Світова Рада Церков одержала пропозицію резолюції, звереної проти комунізму і капіталізму. В звідомленні сказано, що цих двох систем не можна вважати за єдину альтернативу і церква може найти ще іншу. Сама Рада ані не прийняла, ані не відкинула звідомлення, тільки рекомендувала його церквам для „відповідної" акції.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СВЯТО ПРАЦІ

„Лейбор Дей" — це не „робітничий день" чи „робітниче свято" в такому розумінні, як „Перше Травня". Це є освячення праці країною працюючих людей.

Не працювати — це в Америці найбільше нещастя. „Жити на пенсії", хоч би в найбільших достатках, не є для американця, що живе духом американських піонірів, ідеалом життя навіть на старости літ. А про це знаємо не тільки з американської літератури, але й з щоденного досвіду. Про американців можна сказати, що вони не то, що працюють, але запрацьовуються, нераз без потреби і не для самого гроша, а з охоти і любови до праці. Старому Фордові, якого майно оцінювали на більйон долярів, цілком певно не треба було приходити кожного дня до офісу вчасним ранком, а виходити вечором, особливо, як уже йому минула сімдесятка. Він не курив, не вживав алькоголічних напитків та жив дуже скромно. Тяжко працював за молодих літ і в пізніших і серед праці помер, так, як Едисон та багато інших „типічних" американців.

Такий тут спосіб життя, такий характер країни. Тут праця, яка вона не була б, у майні, фабриці, офісі, чи деінде, є у повазі, в почесті. Тому і робітництво, головно зорганізоване, приходить тут до щораз більшої сили і більшого впливу на ціле наше суспільне життя і як таке зачинає теж перебирати і відповідальність за долю країни, за її внутрішнє життя та за її відношення до інших країн і народів світу.

Ці важні речі нагадує теж і президент Труман у своїм посланні, виданім з нагоди цьогорічного „Лейбор Дей". Це послання має цього року троги „агітаційний" характер, бо воно, наприклад, нагадує закон Тефта-Гартлія, але це є для американців природним явищем. Та ж за два місяці президентські вибори! Зокрема добре, що президент нагадав потребу піднесення мінімума заробітної платн, а далі потребу поширення соціяльного обезпечення.

Не зважаючи на страйки, які тут і там виринають, треба признати, як це підкресляє президент, що як у часі війни, так і по війні, американці — робітники, хлібороби і бизнесмени — працювали як одна добре зіграна „спортова дружина" і тим довели американську продукцію до небувалої висоти. Це знов піднесло життєвий стандарт цілого населення, а теж дало Америці змогу рятувати світ від нужди і голоду.

Наше завдання, каже президент, є іти далі по цьому самому шляху, але хоч наш американський спосіб життя є найкращим у світі, то це ще не означає, що його не треба далі поліпшати. Живемо в демократичній країні, яка вірить в поступ, в переміни, але без насилля, без енкаведистів і ґестапівців, а в переміни через виміну думок, вирішування через виборчий бальот і таке голосування, по якім треба повинуватись більшости, а шанувати голос меншини.

Наближаються тепер важні вибори у важкі часи, а тим самим є нагода й обовязок висказати бальотом свою думку, чи і які потрібні зміни в нашому внутрішньому житті, чи в наших відносинах до світу. Робітництво, що є так тісно звязане з „Днем Праці" повинно на це памятати й президент добре зробив, що про це згадав у своїм посланні. Ми є вільні люди з свобідним голосом, що повинні користати з нашої свободи, але розумно, бо тільки тоді забезпечимо добробут і свободу не тільки собі й нашій країні, але й допоможемо цілому світові зажити в гаразді й на волі.

Умер один з ворогів людства

В демократичних країнах, де рішальне значення має збірний голос народу, смерть одної, чи другої особи навіть на найвижчому щаблі суспільної драбини, не може мати рішального впливу на дальший хід подій, чи на долю країни. Небіщикові тут віддається належну йому пошану, але його місце безпосередньо занімає той, кого нарід вибере.

Цілком відмінно мається справа в тоталітарних державах, в диктатурах, де рішальний, перший і останній голос має диктатор, чи кліка диктаторів, а нарід змушений тільки „слушать, малчать і не разсуждать". Там все залежить від одної людини, або від малого гурта людей, найчастіше більше або менше божевільних варіятів, що самі повірили в свою „геніяльність" та окрему місію і призначення на землі. Тут смерть одиниці на найвищому державному щаблі може мати, і найчастіше має рішальне значення для дальшого розвитку подій. В демократичних країнах, якщо провідна людина не виправдається, нарід дожидає найблищих виборів і каже їй „ґуд-бай". В диктатурах завжди нарід з нетерпінням д о ж и д а є смерти диктатора, як єдиної можливости на зміну.

Під цим кутом треба підходити і до смерти одного з „всемогучих" в Советському Союзі, цим разом ген. Андрея Александровича Жданова.

Хто був Жданов та яка його роля в советській диктатурі?

Він без сумніву був на чолі тої малої кліки, при допомозі якої Сталін дослівно трясе „одною шостою земної кулі" — Советським Союзом, витрясаючи душу з двох сотень мільйонів своїх рабів.

А. А. Жданов народився 12. лютого 1896 року в місті Твер, тепер Калінін, в сім'ї шкільного інспектора. У висліді він одержав відповідну освіту, хоча в 1912 році покинув школу та занімався проти-царською пропагандою, що мало бути початком теж його життєвої карієри. Три роки пізніше вступив до комуністичної партії, виконуючи весь час завдання пропагандиста і організатора. Був теж в царській армії, але він довший час залишався малою особою, мало відомою не тільки в країні, але і в самій партії. Ще під час підготовки боротьби між Сталіном і Троцьким він попав в оточення Сталіна і це перерішило його карієру. В році 1925 він вже був кандидатом в члени ЦК партії, але на поверхню в Кремлі він виплив аж після вбивства Кірова. Від тоді він став справді найблищим „соратником" і „учнем" Сталіна, активним членом всіх найвищих советських організацій та найбільш здогадним кандидатом на наступника Сталіна.

В комуністичній партії та в советському режімі взагалі Жданов від деякого часу грав подібну ролю, як свого часу Гесс і Розенберг в кліці Гітлера. Він вважався найбільш „правовірним" та найбільш прінціповим комуністом і з доручень Сталіна завжди забирав останнє слово та робив „перелом" тоді, як Сталін за іншими посередництвами загнався задалеко. Цей факт характеризується виступом Жданова проти „єжовщини", відомої поголовної чистки після вбивства Кірова. Як Єжов з доручення Сталіна вже був заповнив Сибір та залив країну кров'ю „вичищуваних", тоді Жданов виступив з відомою промовою, звалюючи вину за чистку зі Сталіна на Єжова та започатковуючи чистку проти тих, що чистили.

В своїх виступах Жданов не мав щастя. Він, виходило б, в головній мірі причинився до проголошення Советами війни проти Фінляндії в 1939 р., що так ганебно для Советів закінчилася. Тоді він відступив дещо в тінь, але знову виринув та був головним проповідником большевицько - гітлерівської дружби проти західних союзників. Під час війни він разом з Ворошиловом всіляко збільшував м'ясорубку людей в обороні Ленінграду. В 1943 році він підписав документ про розв'язання Комінтерну, що його опісля в 1947 році знову оживив своїм підписом, вже у формі Комінформу. Як правовірний комуніст і апостол „світової революції", він був найзапеклішим противником будь-якого порозуміння зі заходом, зокрема непримиримим ворогом п л я н у М а р ш а л а. Як „вождь" Комінформу він був теж головнокомандуючим всіх большевицьких п'ятих колон в інших країнах світу. Його комуністична прінціповість мала бути теж головною причиною розламу між Комінформом і Тітом. Жданов був теж ідеологічною первоп р и ч и н о ю перманентних чисток в Советському Союзі за „ідеологічні ухили" в літературі, музиці і т. п. В останньому часі і на тлі конфлікту з Тітом мало прийти до розбіжности думок між Ждановом і Молотовом і Жданов мав теж попасти в неласку Сталіна. На цьому тлі і базуються вперті поголоски, що Жданов не вмер своєю смертю, тільки був „вичищений".

Немає сумніву, що на тему Жданова виявиться ще багато всіляких подробиць, як виявлялися і у зв'язку із природньою і неприродньою смертю інших советських головачів. Докищо, загал інтересується найбільше одним питанням, іменно, чи смерть Жданова матиме будьякий вплив на дальший розвиток советської внутрішньої і закордонної політики. Думки під цим оглядом поділені, але більшість вважає, що цего впливу не буде. Ця думка має своє виправдання. Бо поминаючи те, що в Советах всі навіть найбільші голови варті торбу січки, якщо беззастережно не переймають і не виконують думки одної божевільної голови Сталіна не можна забувати, що ціла злочинність совет. системи лежить не тільки в людях, але і в самій системі та її філософії. Жданов був тільки одною фігурою, при допомозі яких архизлочинець Сталін грає долею мільйонів на большевицькій шахівниці. Гра закінчиться тільки тоді, як не стане ні грача ні фігур ні самої шахівниці, що самі не зникнуть і яких тільки можна і треба знищити. Зі смертю Жданова не стало тільки одного з головних большевицьких ворогів людства. Але від них усіх світ буде звільнений тільки другим і останнім Нюрнберґом, що з в і л ь н и в людство від націстичних ворогів. В Бозі — як кажуть — надія, що на цей другий Нюрнберґ людству вже не доведеться довго ждати.

Треба приноровитись!

Недавно закінчений Всесвітній Конгрес Ментальної Гигієни ствердив необхідність людства звертати більше уваги на товариське життя людини, ніж це досі водилося. В однім рефераті, виголошенім на тому конгресі, сказано, що умові й товариські прикмети людини формуються вже тоді, коли вона сидить на „високому кріслі", тобто на дитячому кріслі. Тому, що виховники звичайно відкладають навчання поведінки дітей до старшого віку, лихі навички дитини переходять в норови, а коли прийде час, що їх уже не можна стерпіти, показується, що вже запізно, щоб їх людина могла позбутися.

Про ці справи нагадує тепер д-р Гаверд Роск з Ню Йорку, який спеціялізується в справах товариських відносин. Він твердить, що серед шкільних дітей розвинене н е д о в і р я, страх, охота робити пакости, сповняти малі крадіжі, втікати з дому, сповняти полові обиди, а подекуди навіть допускатися вбивства. Це помітне в першу чергу між хлопцями й тому для студій таких психічних збочень заложено при міськім шпиталі Белвю в Ню Йорку окремий відділ з назвою Дорадча Служба для Приноровлення. Вона дала минулого року молоді у віці 16-25 літ життя 3,700 порад, як приноровлюватися до життєвих відносин, а теж, як дістати відповідне зайняття. Згадана Дорадча Служба співпрацює з стейтовим бюром роздачі праці, з шкільною радою, з численними школами і різними суспільними бюрами.

Буває, що суди відсилають до Дорадчої Служби хлопців, яких звичайно вважається звихненими. Цей відділ шпиталю Белвю має між шкільною молоддю вироблене імя „Гелвю" на пострах для зноровлених хлопців. Одначе, коли такий хлопець дістанеться в руки досвідного психіятра в згаданій секції, то з правила такий хлопець буває згодом ще вдячний своїм опікунам за те, що його туди вислали.

Нема потреби закривати правду, що і в українських родинах бувають клопоти з дітьми і батьки зі страху; щоб їх клопіт не дістався до прилюдного відома, закривають недомагання своїх дітей. Таке закривання нераз тільки погіршує лихо, бо не дає спроможности досвідченим людям дати батькам пораду, що з такими дітьми зробити. Сучасний світ з своїми недомаганнями не дає можности батькам виховати дитину на традиційних християнських засадах, як цього бажали б собі батьки. Клопіт батьків не є тільки їхнім особистим клопотом, а клопотом всього громадянства і вони мають право шукати помочі у відповідних громадських чинників.

Це недомагання таке велике, що між ученими вже назріла думка закладати спеціяльні курси, на яких учать поведінки не тільки самих дітей, але й старших. Суспільні мислителі давно вже прийшли до висновку, що виховання дитини й людини це не тільки справа дисципліни, а справа психіки і умового здоровя. Як батьки, так і школа мали і ще мають на увазі подати дитині якнайбільше відомостей з практичних ділянок на те, щоб хлопець - дівчина якнайшвидше д і с т а л и заробіток („джаб"). А як учні відносяться між собою; як їм важко приноровитися до свого оточення; як вони мають скласти собі суспільну „дорогу життя" на цілий свій вік, цим школи, особливо високі школи, мало інтересуються.

В часі воюючого большевизму зневага всяких морально-товариських засад дійшла до вершка й це ще більше ускладнює відносини людини до людини. Свідомість такого положення призвела д-ра Лінарда С. Котрелі, декана університету Корнел, в Ітака, Н. Й., заснувати курси для пізнання відношення людини до людини. Котрелі перевів дискусію

(Докінчення на стор. 3-тій)

ЧИМ ВОЮВАТИ?

В большевицькій пропаганді часто чуємо слова про „мільйони советського народу', готового битися за „отечество". Читаємо також про величанську технічну підготову СССР до „розправи з підпалювачами війни".

Про технічну відсталість Советської держави, особливо після воєнної руїни 1941-45 рр., світ знає. Але не всюди відомо про людський матеріял Советського Союзу. Бо можна наробити багато зброї, та що діяти, коли не буде кому з тих гармат стріляти? А саме в цьому советська держава має великі недостачі.

1926 року був переведений в СССР одноденний перепис людности. Після громадянської війни, в умовах вільного сільського господарства за так званого НЕП-у (Нова економічна політика) людність Сов. Союзу бурхливо зростала. Особливо Україна показала найбільший приріст: 2,4% річно. Але після 1930 року почалася колективізація, масові заслання і голод, що знищив мільйони населення. Ще й досі не знаємо (і мабуть не будемо знати) точного числа жертв божевільної політики Сталіна і його однодумців. Обчисляють, що в роках 1932-37 в СССР і особливо на Україні вмерло з голоду, не народилося або загинуло на засланнях до 15 мільйонів людей. Дійсний розмір втрат населення викрито переписом 1937 року. Статистика показала страшну недостачу живих людей, що сягала більше десятка мільйонів. Коли числа перепису дійшли до відома большевицького уряду в Москві, то там звеліли цілий перепис скасувати. Організаторів перепису Сталін звелів розстріляти, матеріяли знищити. Оголошено, що, мовляв, „шкідники зфальшували перепис". Але незабаром своїми розпорядками советський уряд мусів визнати що перепис 1937 року подав правдиві відомости про втрати серед советської людности. Советська влада видала після 1937 року закони для охорони материнства: призначила премії для многодітних родин, допомогу для породіль, додатки для дітей і т. і.

Ясно: большевицька влада сама злякалася розміру популяційної катастрофи і хотіла своїми законами „догнати" втрачене. Само собою, від року 1938 міг приріст людности дещо збільшитися, але від 1941 року Советський Союз вів війну проти Німеччини, і в той час населення не могло зростати.

1939 року Москва подала до відома числа „нового перепису" в СССР. Але всі ті числа не мали нічого спільного з правдою. Рік 1940 показав це всім: в народніх школах, де раніше було по декілька рівнобіжних кляс, довелося перші кляси звести до одніеї. В деяких околицях України не вистачило дітей навіть на одну клясу! Отже діти, що могли б народитися 1933 року, повмирали разом із своїми матерями...

Цим ненародженим дітям тепер було б по 15 років. За пять літ вони могли б іти до війська, обороняти „отечество". — Року 1953 цих ненароджених забракне в полках Советської армії, як їх бракувало в клясах советських шкіл 1940/41 року.

Це немаловажна проблема. Советський уряд знає добре свої недостачі. Може цим пояснюється така нервова політика большевицького уряду: неначе він шукає зачіпки, щоб викликати нову війну. То в Ірані, то в Греції, то Кореї, тепер — нарешті — в Берліні. Може справді Москва відчуває, що час працює не для большевицької влади, і тому, советські можновладці хотіли розвязати конфлікт ще до того, коли прийдуть „критичні роки", як наслідок голодової катастрофи 1933 р. на Україні, на Донщині, на Кубані і в Західному Сибірі... Все може бути...

Д. М.

ІВАН КРАВЧЕНКО. Авторські права застережені.

ЧОРНИЙ ВОРОН

(ПРАВДА ПРО СССР)

Всім мученикам і незчисленним жертвам комунізму — присвячую.
Автор.

31)

Не можна сказати, що всі робітники торгівлі злодії, але та голодна та злиденна советська дійсність примушувала людей до того.

Отже мене тягнуло до фабрик. Я кинув рідне місто на Півдні і подався на Північ, де влаштувався на одній фабриці, прихoвавши свій „вовчий білет".

Це мені було занадто простою річчю, через те, що після того, як мене в 1934 році звільнили з фабрики, я вже мав нову посвідку від торгівельної установи, що мене звільнено за власним бажанням.

Не довго мені прийшлось працювати на тій фабриці, бо одного разу... раптовий стук в двері моєї кімнати перервав мій сон в літню ніч.

„Чорний ворон" проковтнув мене і поніс.

Куди мене він ніс і якими вулицями, того я не міг зрозуміти, бо в „череві" „Чорного ворона" було зовсім темно.

Я зігнувшись, намацав з одного боку місце до сидіння, усівся і поїхав...

Я не відчував за собою будь-якої провини і приймав свій арешт за чисте непорозуміння, яке незабаром з'ясується, і я найбільш за три дні повернусь на місце праці.

Скажу відверто, що в деякій мірі мені імпонував мій арешт, бо я мав нагоду безпосередньо запізнатись з життям у в'язниці, а особливо запізнатись з самопочуттям людини у в'язниці. Останнє мене давно вже цікавило, інтригувало і я, здається, був задоволений цією нагодою обсервувати самого себе в нових, невідомих мені, надзвичайних обстовинах. Отже, з перших моїх кроків у в'язниці я не робив жодної трагедії, а скорше всього, все приймав як трагікомедію.

Я навіть захопив зі собою олівець і папір, гадаючи занотувати всі свої враження та емоціяльні рухи моєї занадто вражливої душі.

Завдяки такому ставленню до мого арешту, я яскраво не міг відчути душевної трагедії тієї людини, яка може за годину тому сиділа так як сидів я в „череві" „Чорного ворона" і може... рахувала останні хвилини свого життя.

І ось, перед моїми очима, в темряві черева „Чорного ворона" починають р у х а т и с ь мовчазні тіні мільйонів людей, які відчували себе за живо похованими в цім жахливім, ненажерливім череві...

І нагло я почав задихатись, мені не вистачало повітря. Кров в висках стукала важкими молотами.

Мені хотілось в щент рознести черево цієї потвори, вийти на вільне повітря.

Дріжачою рукою я дістав з кишені цигарку. Запалюючи її сірником, я освітив все черево „Чорного ворона" і побачив, що воно було все залізне, до лавок включно. Навкруги ніодної щілини, за винятком невеличкого, круглого віконця діаметром 6-7 см., яке було в передній частині і давало можливість з кабіни шофера наглядати за поведінкою в'язня.

Курити не можна!, крикнув хтось в те віконце. Але завдяки тому, що я вже встиг ковтнути повні легені нікотину, я швидко опанував себе і заборона курити розсмішила мене, бо що мені може бути за кара, коли я не виконаю їхнього наказу? Заарештують? Я вже зарештований. Посадять у в'язницю? — „Чорний ворон" несе мене непевно туди.

Отже, я, начебто глузуючи з того наказу, навмисне не перестав палити цигарку, відчуваючи насолоду ковтати заборонений дим.

„Чорний ворон" зупинився, начебто сердито засопів через те, що втомився, три рази з перервою „закрукав" і тихою ходою рушав далі, але через метрів 10 зупинився знову і замовк.

Вийшовши з „черева", я кинув оком на боки і зрозумів, що я у в'язниці. „Чорний ворон" стояв тут же, біля нього двоє енкаведистів, третій сидів з шофером.

Ми були в підбрамній частині в'язниці. Біля високої, глухої, тільки з невеличким круглим віконцем на вулицю, вихідної брами, стояла якась сонна чорна постать з рушницею на правому плечі.

Та постать кинула на мене байдужий погляд і, здається, більш не звертала на мене жодної уваги.

Біла другої, такої ж самої брами, з таким самим віконцем, яке виходило на подвір'я чорна постать і також байчорна постать і тако ж байдуже, всього один раз кинула на мене оком.

(Дальше буде).

Сем. Старко.

На цвинтарі европейських монархій.

Історія має свої примхи: так, як вибаглива дама коверсує модою — то захоплюється нею до втрати розсудку, то безповоротньо відкидає її, — так історія поступає з суспільними формами людського життя. Вона не зупиняється на якійсь одній формі, а змінює їх, змінює як моду — стару безповоротньо відкидає, а нову приймає. На справді! Суспільну форму, що тільки недавно здавалась святою й незмінною, вона здає в музей старовини, як та дама закидає в куток гардероби свого зношеного капелюха, що тільки щойно був незаперечним „криком моди".

Історія — безпощадна, вона приносить радикальні зміни. Її присуд — невідкличний. І одночасно вона терпелива. Вона не легко кидається на нову моду. Довгі роки — сотні а то й тисячі! — вона так ніби придивляється до нового, вивчає його, придивляється до нього зі всіх боків. Вона ще раз і ще раз провіряє старе. Там то там, у тій то в іншій державі вона пророблює експерименти: аналізує їх і аж потім каже своє. Вирок її — твердий. Вона встановлює нове те, що доказало свою життєздатність, свою силу. А старе вона здає на цвинтар історії — в музей. Там вона хоронить вже викинуте з життя, старе, вже віджите.

Такий експеримент історія зараз проводить над монархіями, як суспільно державною формою правління. Цей експеримент дав негативні результати: монархія оказалась застарілою формою суспільного життя. А монархи зі своїми претенсіями на абсолютну владу вже віджили свій вік, вони як щось старинне стають музейними унікатами. Історія здає їх в музей — відвозить на свій цвинтар.

Насправді. Ще не задовго перед цим монархи, а також і їхні родини, трактувались як вищі створіння, а їхня влада, як само собою зрозуміла й Богом їм дана державна форма правління. Монархи, як наприклад, російський цар чи французький король підносились до післанця Бога на землі. Навіть у його титулі це зазначалось: „Ми Божою милістю..."

Влада монарха була необмеженою. Знаний вислів французького короля Людвика XIV.: — „держава це я" яскраво говорить про це. І отже, монарх був абсолютним володарем. Він правив державою і розпоряджався також долею і населенням — його підданими.

Та з розвитком суспільних відносин стан змінився. Під гаслами французької революції народ завойовував все більше й більше прав самоуправління і, таким чином, обмежував повними законами владу короля. То був час конституційних монархів; владу монархів було обмежено певними законами, виробленими народнім представництвом.

—oOo—

Перша світова війна принесла великі зміни в політичному устрої багатьох европейських держав. В її результаті наймогутніші европейські монархи позбулися своєї корони.

Під тиском подій та революційного руху російський цар (імператор) Микола II. зрікся 1917 року престола. В 1918 році, 18-го липня, він і його сім'я в тому числі і принц престолонаслідник Олексій, за розпорядженням совєтського уряду були замордовані. Рештки трупів, спалених японською сірчаною кислотою, кинуті в запущену шахту поблизу сибірського міста Екатеринобургу (тепер Свердловск).

Так закінчила своє існування династія Романових, а з нею і російська монархія.

Менше трагічно, але також перестала існувати і німецька монархія. Імператор Вільгельм II. в 1918 році, після невдач у війні та під тиском демократичного руху, зрікся престола і, таким чином, на місці Гогенцолерів встановилась республіка.

Сходять з арени й Габсбурги в Австро-Угорщині. Останній імператор Карл Габсбурзький теж зрікся престола. В Австрії і в Угорщині в окремих самостійних державах встановлюється також республіканський порядок.

—oOo—

Не менше потрясіння викликала й друга світова війна.. І під час цієї останньої ряд европейських монархів позбулися своєї корони.

Італійський король Віктор Емануель, наприклад, скомпромітований співпрацею з фашистами, зрікся в 1946 престола на користь свого сина принца престолонаслідника Умберта. Але й цей не втримався при владі. Загальним народнім голосуванням (червень 1946 року) в Італії проголошено республіку. Умберто змушений був еміґрувати за кордон. Так закінчилось королівство Савойської династії в Італії.

Подібний кінець зазнала монархія і в Болгарії. Після таємничої смерти царя Бориса на престолі сів його малолітній син (тоді ще 9-річний) Симеон, що став відомий як цар Симеон II. Але й там більшість голосувала за республіку, проти царя. Симеон з своєю матір'ю й сестрою еміґрували в Египет.

Петро I, король югославський, і Ахмед Цогу, король албанський, змушені були тікати від німецької окупації за кордон (у Анґлію). І після війни їм не прийшлося повернутись назад: як в Югославії, так і в Албанії, де засіли при владі комуністи, проголошено республіки.

В особливих умовах після закінчення війни, очутився був румунський король Михайло I. Він був єдиним королем у сфері советського впливу.

Михайло I став королем ще 18-ти річним юнаком (1940 року), коли його батько король Кароль через сімейні обставини змушений був зріктися влади. Під час війни, у своїх військових і політичних потягненнях Михайло I був обережним, а головне те, що він виступив проти союзу з гітлерівською Німеччиною. Виступив він також і проти уряду Антонеску: по його наказу сам Антонеску був заарештований, а румунська армія перейшла на сторону союзників. Такі обставини сприяли тому, що Михайло і після закінчення війни залишився на своєму престолі, але не надовго. Якби він не поводився — його доля була вже давно вирішена за стінами Кремля в Москві. Під певним політичним тиском, Михайло I 30-го грудня 1947 року змушений був зректися з престола „на користь республіки", як було сказано.

Таким чином після закінчення другої світової війни, під впливом Советського Союзу, чотири монархи: болгарський, румунський, югославський і албанський, позбулися своєї корони. В тих країнах тепер поступово проводиться тоталітарний режим комуністичної партії, що свобою жорстокістю, як це показує практика життя в Советському Союзі, не зрівняється ні з якою абсолютною монархією, ато й клясичною східньою деспотією.

Інша доля спіткала західноевропейських монархів. Хоч від німецької окупації змушені були тікати також голяндська королева Вільгельміна, грецький король Юрій II, король Гакон норвезький та велика герцогиня Шарлота Люксембурзька, проте всі вони мабуть щасливіші. Вони після розгрому Німеччини повернулися знову у свої держави і знову зайняли свої престоли.

Правда з цих останніх доля грецького короля, була — та й зараз є! — найтяжчою. Король Юрій II за час свого панування від 1922 року змушений був три рази тікати з своєї країни закордон. Тільки після загального народнього голсування, 29. XI 1946 року, в час якого більшість голосів віддали на монархів, Юрій II, що до цього часу перебував на еміграції у Анґлії, повернувся до Греції і третій раз сів на королівський престол. Та недовго святкував він перемогу: 1. IV — 1947 року він несподівано від розриву серця помер і на престолі сів його брат, престолонаслідник Павло, що після коронування прибрав собі титул Павла I.

Зараз у боях між королівськими військами з одного боку і комуністичними партизанами з другого, вирішується доля грецького королівства, та й не тільки королівства, теж і там вирішується доля майбутньої Европи.

Трохи відмінніша доля бельгійського королівства. Король Леопольд II в травні 1940 року капітулював перед німецькими військами і зі всією армією попав у німецький військовий полон. Після закінчення війни він виїхав з Німеччини до Швайцарії, де живе й зараз чекаючи народнього голосування. Королівським престолом править його рбат принц реґент Шарль.

Хоч Данія була й окупована німецькими військами, проте король Християн X не тікав закордон. Він залишився зі своїм народом і щасливо пережив окупацію. Він правив і після окупації, але зважаючи на свою старість (76 років) та поганий стан здоров'я в квітні місяця 1946 року він зрікся престолу на користь свого старшого сина Фрідеріха.

До екзотичних европейських монархів належить Монако і Ліхтенштайн. Це дуже маленькі держави. Перша нараховує щось до 24 тисячі населення (до речі аж до 1947 року находилася в стадії війни з Німеччиною), а друга й того менше, всього понад 11 тисяч. Проте замовчати їх не можна, бо є вони самостійними монархами — князівствами В Монако править князь Людовик II, а в Ліхтенштайні — князь Йосиф II.

Найсильнішими сучасними европейськими монархами є Швеція і Анґлія.

Влада шведського короля Густава V — теж обмежена парляментом, проте монархічні традиції там такі сильні, що немає ніяких підстав думати про антимонархічні революції.

Так теж і в Анґлії, де анґлійський король став невідємною частиною анґлійської демократії.

Влада анґлійського короля обмежена ще з давніх давен, ще Великою Хартією Вільностей XIII-го століття — проте сам факт наявности короля для анґлійців є самозрозумілим і необхідним явищем.

„Анґлійський король править, а не панує" — каже стара поговірка і так воно й є. Анґлійський король має в першу чергу репрезентаційний харктер, але разом з цим він, стоючи над партійними і урядовими конфліктами, є для кожного анґлійця символом величі й єдности анґлійської імперії.

Одначе, назагал, час працює не на монархів. Монархи перестали бути божеством і властителем душ людських. Вони стали звичайними людьми, а монархічна форма правління перестала бути Богом даною і недоторканою.

Сьогоднішній монарх — не той монарх середньовіччя, що мав необмежену владу і правив так, як сам хотів, — це монарх, влада якого обмежена конституцією і народнім представництвом. Цим способом монарх перетворився з володаря і диктатора в державного слугу. Монарх тепер є більше символом чи репрезентаційною фіґурою чим правлячим чинником. І монархія, як форма правління, втратила таким чином свій первісний зміст. Як це показує життьова практика, вона звільняє місце для демократичної форми правління і на її місце приходить республіка, при якій долею країни розпоряджається народне представництво.

Монархія віджила свое, вона вже застаріла. Місце монархії займає демократичний устрій, молодий і життєздатний устрій, що базується на соціяльній справедливості.

ДО НОРВЕГІЇ ЗАПЛИВ ПЕРШИЙ КОРАБЕЛЬ З ДОПОМОГОЮ З ПЛЯНУ МАРШАЛА

Осльо, Норвеґія, 2 вересня. Вчора тут причалив перший пароплав з американською допомогою для цеї країни в рямках пляну Маршала. З цеї нагоди в порті відбулося урочисте прийняття допомоги, в якому взяли участь представники норвежського уряду з міністром торгівлі на чолі та американський амбасадор. Пароплав привіз головно збіжжя.

У. К. К. в справі збірки на 50-тисячний фонд.

Секретарі відділів Українського Народного Союзу, Провидіння, Народної Помочі та Союзу Українок Америки одержали збіркові листи Українського Конгресового Комітету для збірки на 50-тисячний Фонд, потрібний на Політичну Акцію Допомоги Визволенню України. Такі листи одержали теж делегатки і делегати на останній Конгрес У. К. Комітету, що відбувся у Вашингтоні. На ті листи ми просили Вас збирати жертви, записуючи імена, адреси та суми жертводавців і зібрані суми разом з грішми присилати чимскорше до нашої канцелярії.

Таких збіркових лист розіслано понад 1,500. Досі, нажаль, мале число тих лист вернулось до нас. Тому ось цею дорогою звертаємось щераз до всіх, що одержали ті збіркові листи УКК, з просьбою:

Просимо звернути нам усі збіркові листи УКК до кінця місяця вересня, ц. р. Коли Ви ще не збирали жертв на ті листи, то просимо Вас виконати той Ваш почесний громадський обовязок в місяці вересні і перед кінцем місяця прислати зібрані жертви й листи. Коли не хочете й не думаєте користати з тих збіркових лист, просимо звернути порожні листи перед кінцем вересня. Всі ті листи нумеровані, кожна листа записана, на чию адресу її післано й управитель цеї збіркової кампанії мусить здати звіт за кожну збіркову листу.

Шановні громадянки й громадяни! Кампанія УКК, щоб зібрати конечний фонд 50 тисяч долярів триває вже 4 місяці. Збіркові листи є в Ваших руках уже около 3 місяці. Хто досі не використав тих лист, повинен доложити всіх зусиль, щоб в місяці вересні заповнити ті листи іменами жертводавців з громади чи товариства. Хто і цего місяця не використає тих лист, просимо їх звернути.

Тих, що використали свої збіркові листи, а могли ще продовжати збірку, просимо зголоситись негайно по додаткові збіркові листи.

За місяць вересень мусимо догонити втрачені за три минулі місяці нагоди на збірку фонду, який для всіх нас повинен бути не жертвою, але національним обовязком!

Самозрозуміло, що кожний українець в Америці, що бажає визволення свому народові не буде ждати, аж до нього підступить хтось зі збірковою лістою, але сам чимскорше вишле своєю повинність на поніжчу адресу:

Ukrainian Congress Committee
P. O. Box 721, Church St. Annex
New York 8, N. Y.

Треба приноровлюватись!

(Докінчення зі стор. 2-гої).

над потребою таких курсів і завважав, що в минулому ми вишколювали людей технічно, а не звертали належної уваги на приноровлення до людей і до відносин. „Нам треба навчити людей знати щось про самих себе, про їхні справжні спонуки, про способи їхнього думання і про способи, як вони переходять до вирішення якоїсь справи, а теж яких підстав вони придержуються при своїх постановах" — каже д-р Котрелі.

Теперішній час у повоенному світі вважає д-р Кортелі за переходовий. Саме в такому часі треба встановити або пригадати на якісь тривкі засади, які стануть підвалинами людства на довгі часи. Досі прийнялися в нас засада повної свободи, але ще не переведено засади почуття відповідальности, полученої із розумінням свободи. Ми не тільки маємо право домагатися свободи для себе, бо ж не треба нам позбавляти свободи теж й інших людей, з якими спільно живемо. Американська ідеологія стане хаотичною, як що ми звертатимемо увагу тільки на один бік життя, а занедбаємо те, що називається відношення людини до людини, каже д-р Котрелі.

Щоб ці засади утривалити в практиці, він доражує закладати курси для вишколу учителів суспільних відносин, які навчали б не тільки молодь, але й старших як приноровлюватися в практиці до людей, до відносин і до життєвих потреб.

Спеціяльну увагу звертає д-р Котрелі на значення й розуміння подружжя, цеї ячейки громадянства. Він не годиться з поглядом, начеб американська родина вже розкладалася. Навпаки, Котрелі цеї думки, що вона тільки переходить еволюцію. З хвилиною, коли вона позбудеться страху перед осудом громади, вона піднесеться до належного громадського рівня. Коли батьки самі будуть знати, як приноровитися до вимог життя, тоді вмітимуть виховувати відповідно й молоде покоління.

Комітет Допомоги Студіюючій Українській Молоді

У звязку із незвичайно важким матеріяльним станом української політичної еміграції в Німеччині й Австрії — зокрема по недавній реформі місцевої валюти — у щирій журбі за долю студіюючої української молоді, Ініціятивні Сходини Американсько - Українського Жіноцтва в Ню Йорку дня 29. серпня 1948, рішили допомогти українській студіюючій молоді в Европі в надходячому осінному часі й у висліді нарад створили на те свій „Комітет для Допомоги Студіюючій Українській Молоді".

Головою Комітету обрано п. С. Галичинову, заступницею п. Марію-Зиновію Макарушкову, секретаркою п. Марію-Ольгу Калинову, заступницею секретарки п. Марійку Бойчуківну, касієркою п. Маркову. До комітету ввійшли пані: д-р Н. Гайворонська, Марія Клячко, Ольга Лісова, Ева Піддубчишин і Сенечкова. На звязкових Комітету попрошено д-ра В. Калину й п. В. Баранецького. В наявності потреби Комітетові дано право кооптації.

Комітет продовжуватиме розпочату Українською Студентською Громадою в Ню Йорку акцію, одночасно поширюючи її і на середношкільну молодь, особливо на найвищі кляси.

Комітет певний того, що навіть в часі різних збірок, все знайдеться в нас багто людей, які доцінюючи належно вагу студій молоді, захочуть допомогти саме на цьому відтинку українського життя. Українська молодь, що все виказувала стільки ідейности, стільки патріотизму, та все радо брала на себе великі жертви в боротьбі за волю свого народу, рішуче заслуговує на те, щоб в найтяжчому, під матеріяльним оглядом, часі для неї, допомогти їй продовжувати й закінчувати студії.

М. К.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЛІНІЯ КУРЗОНА.

В „Свободі" друкувалась недавно дуже інтересна стаття п. н. „Проблема Закерзоння". Годжуся з виводами автора цеї статті Е. Більського на 101 відсотків, зате вразило мене його вияснення лінії Курзона. Автор каже, що українські землі на захід від Сяну й Буга носять тепер назву „Закерзоння" й відійшли тепер до Польщі. Якби так справді було, то не було б потреби відзиватися, але справа мається трохи інакше. Не знаю, хто в нас, в Америці, знає докладно, кудою іде лінія Курзона. Маємо тут професорів та істориків, маємо й Наукове Товариство, то хтось з них може дати авторитетні вияснення. За лінією Курзона з американських українців ніхто не плаче й не думає її обороняти, бо це є чергове розшматування України, доконане без відома й участи місцевого українського населення. Ходить лише про принціп, що пишучи про „Проблему Закерзоння", треба знати, що лінія Курзона не біжить лінією Сяну й Бугу й що навіть землі на схід від Сяну припали Польщі.

Большевицько-польська границя проходила аж до дня 3. травня б. р. 10 кільометрів на схід від Перемишля й місточко Медика, на шляху Перемишль-Львів, було останнього залізничою стацією т. зв. Радянської України. В день 3. травня Польща дістала більше землі на схід від цеї лінії. Не знати, чи цей презент дістала Польща з нагоди польського свята „3-мая", чи тому, що б. президент Рузвелт виміг в Ялті малу „поправку" до лінії Курзона. Так є, що кордони Польщі сягають тепер поза Медику, майже аж під Мостиська. Я вже маю листи з тих „звільнених" теренів, що на 3. травня відійшли до Польщі. З відомих причин не хочу наводити, з яких околиць. Люди, що жили в Перемишлі ввесь час, відвідали згадані терени по їх „звільненні" з раю Сталіна. Пишуть, що нема там ні людей, ні сіл, а осталися згарища кілька розвалених в кожному селі хат. Люди, що живуть в тих хатах й що жили під „ясним сонечком", не можуть навіть вилізти зі своїх нор, бо не мають в що влягнутися. Діти, що все люблять бігати по селі, сидять в хатах, бо штанців не мають.

От такето людям горе! Розуміється, не Україна цьому винна, але комуністична влада москалів і жмінки українців, московських наймитів. Нема чого боронити Польщі й тішитися, що ті звільнені терени перейшли до Польщі. Теж і там для наших братів добра не було й не буде. Хіба, що можемо бодай вислати їм тепер пакунки харчеві й з убранням та злагіднити бодай частинно долю тих дітей, що за „української" влади діждалися того, що їх батьки не мали защо купити їм штанів чи сорочки, щоб могли вийти з нор на денне світло.

Степан Куропась,
Шікаґо, Ілл.

СВІТЛИНИ, ЩО ПРОМОВЛЯЮТЬ БЕЗ СЛІВ.

Сердешна подяка „Свободі", що помістила в ч. 196 відбитки двох дуже цікавих світлин, а саме посла СССР Ломакина, перед котрим сидить залякана Оксана Косенкіна. Зразу видно, яку вона мала „волю". Її лист лежав перед Ломакином, він за неї говорив, а вона сиділа, як прибита пташка. Ясна, без слів картина трагедії людського життя під Советами.

Друга світлина ще краща: селянин і селянка — „щасливі" жебраки з-під катівської большевицької влади. То вже „чудова" фотографія!!! Прямо стидно показувати американцям! Проте треба таких правдивих світлин більше, бо то, що бачать очі, переконує більше ніж самі гіркі слова.

Чому ж згадую за ці фотографії-відбитки в „Свободі"? Роблю це тому, бо показав я ці світлини недавно прибувшим до Міннеаполісу із скитальщини українцям, питаючи їх: „Чи бачили таке на рідних землях наших?", а вони з сумом відповіли: „Бачили! Ще більше бачили! Там так ходять „колгоспники", що працюють в сталінських фільварках-колгоспах! Вони мусять там працювати від сходу сонця до заходу, або й цілі ночі в час сезонових робіт. Багато з них і за пять літ праці не зможуть купити собі чобіт. Нема одежі й нема за що її купити, нема навіть часу полатати собі, бо всі роблять: батьки, старі матері, старші діти. Нікого нема дома. Для задоволення Сталіна мусять всі працювати, аж їм очі вилазять та голодувати".

І. П.

ЩАСЛИВІ ТРІЙНЯТА!—На картині бачимо пять груп трійнят, а зібрала їх пані Рене Гань зі Сан Франсиско. На таку думку впала тоді, як їй вродились трійнята.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

15,804 Марків Тимка, Федорон Петра з с. Бишки (Бережани) від Марків Григорія.

15,805 Майстер Івана з с. Хішевиці (Рудки коло Львова) від Майстер Пазьки.

15,806 Гуменюк Василя з с. Плавучі Великі від Гуменюк Петра.

15,807 Дмитренко Василя Карпійовича з м. Гадяч (Полтавщина) від Білан Олександра Михайловича.

15,808 Мендрик Осипа мужа від Мендрик Катерини.

15,809 Капок Йосифа з с. Криниця (Новий Санч) від Капок Петра.

15,810 Яворська Марії та односельчан з с. Стрівки (Самбір) від Копач Миколи.

15,811 а) Подобинська Катерини, Іващишин Анни з с. Прусік (Сянік) від Марко Юлії.

15,811 б) Чириба Якима з с. Запалів (Любачів) від Звольський Степана.

15,812 Марців Василя і Гаврила з с. Сокольники Гірські (Турка) від Марців Василя.

15,813 Горбинський Івана з с. Мокряни (Самбір) від Соломчак Петра.

15,814 Муха Станька і Катерини від сестри Муха Еви д. Миколи з с. Ветліна (Лісько).

15,815 Барна Володимира і Петра з с. Злоцьке і Астріябик (Новий Санч) від Граб Семена.

15,816 Солдосук Миколи, Берчук Прохора від Подрегуля Мирона.

15,817 Station Станіславський Миколи і Петра с. Антона з с. Обертина (Городенка) від Станіславський Івана с. Йосифа.

15,818 Українців доброї волі просить о афідевіт вдова Воронко Оксанна.

15,819 Рідних і знайомих з с. Зебранівці (Снятин) від Фроляк Миколи.

15,820 Ритцька Стефанії і Марії зам. Арошевська з м. Білий Камінь (Золочів) від Сумик Івана.

15,821 Бажає навязати переписку із старшою панночкою чи вдовою Українкою, Мельник Дмитро..

15,822 Рідних і знайомих з с. Камінки Малої (Коломия) від Гундерук Петра.

15,823 Самітна жінка з с. освітою може провадити дім і евентуально вийти замуж за Українця доброї волі від Бреньків Олени.

15,824 Крохмаль Михайла з с. Лужкова (Гробешів, Холмщина) від Крохмаль Василя с. Олексія.

15,825 Односельчан з с. Конюшки Тулиголовські (Комарно) від Ільків Степана с. Миколи.

15,826 Пасенко Парані з с. Держів (Жидачівщина) від Пасенко Василя з с. Кавчий Кут.

15,827 Байдуник Осипа с. Василя з Долинщини від Байдуник Марії д. Михайла.

15,828 Кухтин Івана з с. Березниця Король. (Жидачів) від Мосій Івана.

15,829 Мізик Івана і Насті з с. Мужилова (Підгайці) від Ваташко Михайла.

15,830 Плуто Антона від Плуто Антонії з Нової Виоски (Десна, Вильно).

15,831 Чолоевська Агафії замужна за Даніл Християна від Офяра Михайла.

Голоситвсь на адресу:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661. Philadelphia 5, Pa.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

ЖІНКА ГЕРІНҐА ТВЕРДИТЬ, ЩО ТІЛЬКИ ГІТЛЄР ХОТІВ ВІЙНИ.

Нюрнберґ, 3 вересня. Перед американським військовим трибуналом, що судить урядників гітлерівського міністерства закордонних справ за воєнні злочини, зізнавала вчора в характері свідка жінка Германа Ґерінґа. Вона твердила, що єдиною людиною в Німеччині, яка бажала собі війни, був Гітлер, а всі інші намагалися до неї не допустити.

ПОЛЯКИ ЗААРЕШТУВАЛИ ЩЕ ОДНОГО КАТОЛИЦЬКОГО РЕДОКТОРА.

Варшава 3. вересня. — Після довершеного кілька днів тому арешту католицького священника Зиґмунта Качиньського, редактора католицького „Тиґодніка Варшавского", вчора повідомлено про арешт П. Ясеніца, теж редоктора католицького „Тиґодніка Повшехного". Під закидом „протидержавної діяльности" мали бути заарештовані теж інші особи.

ЗМІНИ В СОВЕТСЬКОМУ УРЯДІ.

Москва, 3. вересня (АП). — Офіціяльний бюлетень советського уряду подав вчора цілий ряд особистих змін на поодиноких постах в цьому ж уряді. Змінено 6 заступників міністрів та цілий ряд інших високих уряників в міністерствах транспорту, закордонної торгівлі, внутрішніх справ, фінансів і зв'язку.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти. А просвіта — це сила.

ТАРЗАН, ч. 1921. Звернення до священика.

Коли кремезний сторож закричав при дверях що Тарзан утік, запанувала констернація.

У тому ж моменті о. Павло прибув з своїм хором невільників. „Починайте обряд якстій!" наказав капітан Ґідзел.

Побачивши безнадійне положення Неди, ласкавий священик заступився за неї „Оце супруже не є на місці і я не можу дати на нього згоди" — заявив він поважно.

„Або ви переведте церемонію, або згинете" — заверещав вперто Ґідзел.